

**Ministeriet for Fødevarer, Landbrug og Fiskeri
Direktoratet for FødevareErhverv**

Redegørelse

fra

Arbejdsgruppe om dyrevelfærd

Januar 2008

1. Baggrund

I forbindelse med ændringen af lov om landbrugsejendomme, lov nr. 533 af 8. juni 2006, blev det tilkendegivet, at det skulle være muligt at udvide fra 750 til 950 dyreenheder på landbrugsbedrifter, der opfylder visse skærpede krav til bl.a. dyrevelfærd.

De skærpede krav vil bestå af krav om udarbejdelse af en handlingsplan for dyrevelfærd på landbrugsbedriften.

De kriterier, der skal danne grundlag for handlingsplanen, skulle fastlægges med udgangspunkt i en faglig udredning, der skulle være afsluttet ultimo 2006.

Den faglige udredning skulle foretages af en arbejdsgruppe med deltagelse af alle relevante organisationer.

Ministeriet for Fødevarer, Landbrug og Fiskeri, departementet nedsatte herefter den 21. september 2006 en arbejdsgruppe med nedennævnte kommissorium.

1.1 Kommissorium for arbejdsgruppe om dyrevelfærd

”Ved den netop vedtagne ændring af landbrugsloven, lov nr. 533 af 8. juni 2006, der trådte i kraft den 1. august 2006, er der i landbrugslovens § 11 indført en hjemmel til at fastsætte regler om maksimum for dyrehold på den enkelte ejendom og bedrift. Denne hjemmel erstatter den hjemmel, der indtil 1. august 2006 var opretholdt med hjemmel i landbrugsloven fra 1999. Det er i forbindelse med folketingsbehandlingen tilkendegivet, at en ny bekendtgørelse skal videreføre den nugældende grænse på 750 dyreenheder, idet der dog gives mulighed for at udvide til 950 dyreenheder på bedrifter, der opfylder visse skærpede krav bl.a. til dyrevelfærd.

De skærpede krav til dyrevelfærd vil bestå af et krav om udarbejdelse af en handlingsplan for dyrevelfærd på bedriften, der eksempelvis vil vedrøre vilkår om boksstørrelse, sygestier, halmtildeling, anvendelse af farebokse og dyrlægetilsyn for den pågældende bedrift.

Det er tilkendegivet i lovforslaget, at vurderingen af handlingsplanen skal ske på baggrund af kriterier, som fastlægges med udgangspunkt i en faglig udredning, der skal være afsluttet ultimo 2006. Den faglige udredning skal foretages af en arbejdsgruppe med deltagelse af alle relevante organisationer.

Der nedsættes på baggrund heraf en arbejdsgruppe, som skal fremkomme med et forslag til de vilkår, der bør indeholdes i en handlingsplan for dyrevelfærd ved etablering af bedrifter mellem 750 og 950 dyreenheder. Forslaget bør sikre en høj grad af samordning med gældende og kommende regler på området, herunder kontrolsystemer.

Arbejdsgruppens forslag skal foreligge inden 1. januar 2007. Formandskabet for arbejdsgruppen udarbejder en midtvejsstatus til forligsparterne medio november 2006.

Arbejdsgruppen har deltagelse af Justitsministeriet, Ministeriet for Familie- og Forbrugeranliggender (Fødevarestyrelsen), Fødevarerministeriet, Landbrugsraadet, Dyrenes Beskyttelse i Danmark, Dyreværnsorganisationernes Samarbejdsudvalg og Den Danske Dyrlægeforening.

Formandskabet og sekretariatet varetages af Fødevarerministeriet ved Direktoratet for FødevarerErhverv, Arealkontoret.”

1.2 Arbejdsgruppens medlemmer

Fuldmægtig Jessika Heltberg Auken, senere afløst af fuldmægtig Monica Lylloff, Justitsministeriet
Dyrlæge Helle Feldstedt, senere afløst af dyrlæge Susanne Krarup Larsen, Fødevarestyrelsen
Landskonsulent Peter Enemark, Dansk Kvæg
Afdelingschef Niels-Peder Nielsen, Dansk Svineproduktion
Konsulent Christina Nygaard, Landbrugsraadet
Projektkoordinator Pernille Fraas Johnsen, Dyrenes Beskyttelse
Orlogskaptajn, cand. jur. Poul Holm, Dyreværnsorganisationernes Samarbejdsudvalg
Dyrlæge John Haugegaard, Den Danske Dyrlægeforening
Kontorchef Morten Blom Andersen, Direktoratet for FødevarerErhverv (formand)
Specialkonsulent Kurt Vagner Jensen, Direktoratet for FødevarerErhverv (sekretariat)
Fuldmægtig Birgitte Thiesen, Direktoratet for FødevarerErhverv (sekretariat)

Arbejdsgruppen har holdt møde den 23. oktober 2006, den 30. november 2006, den 18. december 2006 og den 21. august 2007. Det bemærkes, at arbejdsgruppens arbejde på grund af presserende arbejde i Fødevarerministeriet med ændringen af landbrugsloven, der var nødvendiggjort af EF-domstolens dom i Festersen-sagen, lå stille fra december 2006 til august 2007.

2. Arbejdsgruppens forslag

Dyrevelfærdslovgivningen hører under justitsministerens område, og det er således Justitsministeriet, der har ansvaret for lovgivningen på området. Kontrollen med området foretages som hovedregel af Fødevarestyrelsen og fødevareregionerne, der har den veterinærfaglige ekspertise på området.

Arbejdsgruppen har lagt vægt på, at forslagene ikke skal være en overbygning på Justitsministeriets regler vedrørende dyrevelfærd. Der bør således ikke fastsættes nye regler om f.eks. staldindretning, hvor minimumskravene mv. ændres. Forslagene skal derimod samordnes med eksisterende regler.

Reglerne skal ikke være generelle, men skal specifikt rette sig mod bedrifter, hvor husdyrproducenten får tilladelse til at udvide bedriften fra 750 til 950 dyreenheder (DE).

Arbejdsgruppen har endvidere lagt vægt på, at de krav, der stilles til den husdyrproducent, der ønsker at udvide sin bedrift, skal være økonomisk rentable, således at der er husdyrproducenter, der vil gøre brug af reglerne. I modsat fald vil reglerne blive illusoriske.

Endelig har arbejdsgruppen valgt at koncentrere arbejdet omkring dyrearterne kvæg, svin og fjerkræ, da det kun forventes at være bedrifter med disse dyrearter, der vil blive udvidet fra 750 til 950 DE.

Nedennævnte opgørelse fra Danmarks Statistik viser antal bedrifter i 2005 med mere end 250 DE:

	250-< 500 DE	500-< 750 DE	> 750 DE	I alt
Kvægbrug	443	39	7	489
Svinebrug	982	225	74	1.281
Fjerkræbrug	77	16	12	105
Andre brug	135	0	0	135
I alt	1.637	280	93	2.009

Det forventes, at det især er producenter med større bedrifter, der vil gøre brug af ordningen. Om producenterne anvender ordningen vil dog være afhængig af en række forhold f.eks. økonomi, miljø- og bygningskrav.

2.1. Administration af ordningen om udvidelse fra 750 til 950 DE

De nugældende regler om, hvor mange dyreenheder, der må være inden for en landbrugsbedrift, fremgår af bekendtgørelse nr. 1152 af 23. november 2006 om husdyrhold og arealkrav mv., der trådte i kraft den 2. december 2006. Bekendtgørelsen er udstedt med hjemmel i lov om landbrugs-ejendomme, jf. lovbekendtgørelse nr. 947 af 12. september 2006 (nu afløst af lovbekendtgørelse nr. 1202 af 9. oktober 2007).

Reglerne administreres af de lokale jordbrugskommissioner.

Det følger af bekendtgørelsens § 3, stk. 1, at der som altovervejende hovedregel ikke inden for en husdyrbedrift må være flere husdyr end det antal, der svarer til et årsgennemsnit på 750 DE.

Jordbrugskommissionen kan dog i enkelte tilfælde efter ansøgning meddele tilladelse til at udvide husdyrholdet ud over grænsen på 750 DE, jf. bekendtgørelsens § 3, stk. 6 og 7.

Af § 3, stk. 6, fremgår det således, at jordbrugskommissionen meddeler tilladelse, hvis husdyrproducenten ejer al den jord inden for landbrugsbedriften, der skal være til rådighed til udbringning af husdyrgødningen fra hele besætningen efter reglerne i bekendtgørelsen.

§ 3, stk. 7, foreskriver, at driftsfællesskaber kan få tilladelse til at udvide husdyrholdet ud over grænsen på 750 DE, hvis forholdene, herunder antallet af deltagere og disses deltagere i andre husdyrhold, taler for det.

Når de dyrevelfærdsmæssige krav, der skal stilles til bedrifter mellem 750 og 950 DE, er fastlagt bl.a. på baggrund af arbejdsgruppens forslag, skal bekendtgørelsen ændres, idet der herefter vil være en ny og tredje mulighed for at udvide husdyrholdet, når en række betingelser er opfyldt.

De nye regler bør også administreres af jordbrugskommissionerne.

Udvidelsen gøres betinget af, at der til den stedlige jordbrugskommission indsendes en ansøgning om tilladelse til at udvide husdyrholdet.

Ansøgningen skal enten vedlægges dokumentation for, at de krav, der stilles til en tilladelse, jf. nedenfor, er opfyldt eller en erklæring fra husdyrproducenten om, at kravene vil blive opfyldt inden et nærmere angivet tidspunkt (forhåndsgodkendelse). Ansøgningen skal endvidere indeholde en angivelse af hvilke personer på bedriften, der deltager i pasningen af dyrene samt disses uddannelses- eller kvalifikationsmæssige baggrund.

Er betingelserne opfyldt, meddeler jordbrugskommissionen den ønskede tilladelse. Jordbrugskommissionen underretter Direktoratet for FødevarerErhverv om den givne tilladelse. Jordbrugskommissionens afgørelse kan påklages til Direktoratet for FødevarerErhverv, jf. § 16, stk. 1, i bekendtgørelse nr. 1145 af 24. november 2006 om jordbrugskommissioner mv.

Jordbrugskommissionen og Direktoratet for FødevarerErhverv fører kontrol med reglernes overholdelse, herunder at vilkårene for tilladelsen overholdes, jf. § 12 i førnævnte bekendtgørelse.

Det vil her være jordbrugskommissionen, der påser, om reglerne overholdes og i givet fald griber ind, hvis reglerne overtrædes.

Konstateres overtrædelse af vilkårene, kan husdyrproducenten idømmes en bøde, jf. § 50, stk. 3, i lov om landbrugsejendomme, jf. lovbekendtgørelse nr. 1202 af 9. januar 2007, der giver hjemmel til at udstede regler, hvis overtrædelse kan straffes med bøde.

Husdyrproducenten vil endvidere i medfør af retsplejelovens § 997, stk. 3, kunne idømmes tvangs bøder, indtil det ulovlige forhold er rettet.

2.2 Forslag vedrørende overgangsbestemmelser

I dyrevelfærdslovgivningen findes en række overgangsbestemmelser, der giver husdyrproducenten tid til at indrette sig på de nye dyrevelfærdsmæssige krav, der f.eks. stilles til de eksisterende bygningers indretning. Ved opførelsen af nye bygninger skal kravene opfyldes med det samme.

Nedenfor gennemgås de love og den bekendtgørelse, hvor der p.t. er overgangsbestemmelser, hvor fristen for reglernes opfyldelse endnu ikke er udløbet.

2.2.1 Lov om indendørs hold af drægtige søer og gylte

Lov nr. 404 af 26. juni 1998 om indendørs hold af drægtige søer og gylte som ændret ved lov nr. 295 af 30. april 2003 indeholder i §§ 5-9 en række krav vedrørende løsdriftssystemer, enkeltdyrsboks, overbrusning og rodemateriale.

Af lovens § 5, 1. pkt., fremgår det, at søer og gylte senest 4 uger efter løbning og indtil 7 dage før forventet faring skal være løsgående i løsdriftssystemer i større eller mindre grupper. Arealkravene til løsdriftssystemerne fremgår af §§ 6 og 7a.

Lovens § 7 foreskriver, at hvor drægtige søer og gylte holdes i enkeltbokse i de første 4 uger efter løbning, skal der være mindst 90 cm fast gulv målt fra krybbens bagkant. Boksene skal være indrettet således, at hvert svin kan lægge sig samt hvile og rejse sig uden besvær.

Lovens § 8 foreskriver, at for drægtige søer og gylte i løsdriftssystemer skal der være installeret et overbrusningsanlæg eller en tilsvarende anordning, hvorved dyrenes kropstemperatur kan reguleres.

Af lovens § 9 fremgår det, at drægtige søer og gylte skal have permanent adgang til en tilstrækkelig mængde halm eller andet manipulerbart materiale, der kan opfylde deres behov for beskæftigelses- og rodemateriale.

Kravene gælder ved hold af drægtige søer og gylte i bygninger, der tages i brug efter lovens ikrafttræden. For bygninger, der er taget i brug før lovens ikrafttræden, skal de i §§ 5-7 og § 9 nævnte krav (løsdriftssystemer, enkeltbokse og rodemateriale) senest være opfyldt den 1. januar 2013, mens det i § 8 nævnte krav (overbrusning) skal være opfyldt senest den 1. januar 2014.

2.2.2 Lov om indendørs hold af smågrise, avls- og slagtesvin

Lov nr. 104 af 14. februar 2000 om indendørs hold af smågrise, avls- og slagtesvin som ændret ved lov nr. 295 af 30. april 2003 indeholder i §§ 3-4 krav vedrørende gulv og overbrusning.

Lovens § 3 foreskriver, at i stier til smågrise, avls- og slagtesvin skal mindst 1/3 af det til enhver tid gældende minimumskrav være fast drænet eller drænet gulv eller en kombination heraf. I stier, der alene anvendes til smågrise, skal dog mindst 1/2 af det til enhver tid gældende minimumskrav være fast drænet gulv eller drænet gulv eller en kombination heraf.

Af lovens § 4 fremgår det, at der i stier til smågrise over 20 kg, avls- og slagtesvin skal være installeret et overbrusningsanlæg eller en tilsvarende anordning, der skal bruges til at regulere dyrenes kropstemperatur.

Kravene gælder ved hold af smågrise, avls- og slagtesvin i bygninger, der tages i brug efter lovens ikrafttræden. For bygninger, der er taget i brug før lovens ikrafttræden, skal de i §§ 3-4 nævnte krav være opfyldt senest den 1. juli 2015.

2.2.3 Bekendtgørelse om beskyttelse af svin

Bekendtgørelse nr. 323 af 6. maj 2003 om beskyttelse af svin indeholder i §§ 5, 10-11 og 29 en række krav vedrørende spaltegulve og stier. Bekendtgørelsen finder anvendelse på bedrifter med svin, der holdes indelukket med henblik på avl og opfedning.

I bekendtgørelsens § 5 stilles krav til bredden af spalteåbningen, når der anvendes fuldspaltegulve af beton til svin i flok.

Bekendtgørelsens § 10, stk. 3, foreskriver, at stien, hvor dyret opstaldes, skal være udformet således, at hvert dyr let kan vende sig, hvis dette ikke er i modstrid med specifik veterinærrådgivning.

Af bekendtgørelsens § 11, 2. pkt., fremgår det, at kravet i § 10, stk. 3, finder tilsvarende anvendelse ved midlertidig opstaldning i individuelle stier af svin, som skal holdes i flok, men som er syge eller skadede.

Endelig fremgår det af bekendtgørelsens § 29, at de krav til det frit tilgængelige stiareal, som følger af § 6, stk. 1, i lov om indendørs hold af drægtige søer og gylte, også gælder for andre søer, der holdes i flok.

Kravene i § 5, § 10, stk. 3, § 11, 2. pkt., og § 29 gælder ved hold af svin i bygninger, der tages i brug efter bekendtgørelsens ikrafttræden. For bygninger, der er taget i brug før bekendtgørelsens ikrafttræden, skal kravene være opfyldt senest den 1. januar 2013.

2.2.4 Arbejdsgruppens overvejelser

På baggrund af de ovennævnte regler har arbejdsgruppen drøftet en fremrykkelse af tidspunktet for reglernes opfyldelse for landmænd med sobesætninger samt for landmænd med smågrise- og slagtesvinebesætninger, der ønsker at udvide besætningen til over 750 DE, således at kravene skal være opfyldt for hele besætningen senest den 1. januar 2010.

1. Smågrise- og slagtesvin

Landbrugsraadet og Dansk Svineproduktion

Landbrugsraadet og Dansk Svineproduktion har tilkendegivet, at en afkortning af overgangsbestemmelserne vedrørende smågrise og slagtesvin har en række negative konsekvenser, herunder også økonomiske, jf. nedenfor under punkt 2.2.5.

Hvis en bedrift med en eksisterende smågrise- og slagtesvinestald bygget før 2000 ønsker at udvide til mere end 750 DE, vil fortsat brug af den eksisterende stald ifølge Landbrugsraadet og Dansk Svineproduktion forholdsvis let kunne kombineres med driften af nye bygninger med en smågrise eller slagtesvinebesætning. Dette hænger sammen med, at smågrise- og slagtesvinestalde drives efter "alt ind alt ud"-princippet. Dvs. staldene skal ikke ændres for at passe ind i en stor bedrift.

Hvis det ikke er muligt at fortsætte med at bruge de eksisterende smågrise- og slagtesvinestalde, til de er afskrevet eller senest til 1. juli 2015 vil landmandens overvejelse være, om der fortsat skal være smågrise og slagtesvin på bedriften. Disse overvejelser vil med stor sandsynlighed resultere i, at smågrise- og slagtesvineproduktionen nedlægges, og at antallet af DE konverteres til søer. Dette hænger sammen med de generelle vilkår for etablering af svineproduktion, hvor der bl.a. er forholdsvis store omkostninger til etablering af stalde til slagtesvin i forhold til sohold.

Hvis det er muligt at fortsætte med en eksisterende smågrise- og slagtesvinestald bygget før 2000 efter en udvidelse til mere end 750 DE, vil slagtesvineproduktionen, som minimum blive bevaret i overgangsperioden. Samtidig er der væsentlig større sandsynlighed for, at landmandens overvejelser fører til, at hans udvidelse også bliver med slagtesvin. Det skal ses i sammenhæng med, at det er lettere at etablere den meget kapitaltunge slagtesvineproduktion i flere etaper.

En fremrykning af tidspunktet for opfyldelse af overgangsreglerne for smågrise- og slagtesvinestald vil således resultere i, at den danske slagtesvineproduktion reduceres og eksporten af smågrise stiger.

Hvis enkelte landmænd vil blive tvunget til at renovere staldene før 2015, vil fuldspaltegulvet, som ikke længere vil være lovligt i de eksisterende smågrise- og slagtesvinestalde, blive ændret til drænet gulv. Drænet gulv kan etableres uden at ændre gødningssystemet. Det vil være vanskeligt at bruge f.eks. halm i begrænset mængde som beskæftigelses- og rodemateriale i disse stalde. Når staldene så er ændret til drænet gulv, vil de fortsat være i brug i op til 15 år, før det igen bliver aktuelt at vurdere, om staldene skal rives ned eller bygges om.

Hvis det derimod accepteres at fortsætte med at bruge de eksisterende smågrise- og slagtesvinestalde til de nuværende overgangsperioder udløber, vil staldene være afskrevet og nedslidt, hvorefter der sandsynligvis etableres helt nye smågrise- og slagtesvinestalde. Disse stalde vil blive indrettet på baggrund af den nyeste viden, hvor gulvkonstruktionen sandsynligvis bliver indrettet med delvist fast gulv, og hvor der bliver mulighed for tildeling af halm som beskæftigelses- og rodemateriale.

En fremrykning af tidspunktet for opfyldelse af staldkravene vil således i bedste fald betyde uændret dyrevelfærd, men mere sandsynligt betyde en forringelse, da der går endnu flere år, før de ønskede velfærdskrav i smågrise- og slagtesvinestaldene bliver indført.

Landbrugsraadet og Dansk Svineproduktion vurderer, at ca. 40 pct. af staldene allerede opfylder de lovmæssige krav om drænet gulv/fast gulv.

Dyrenes Beskyttelse

Ved en tilladelse til at udvide en bedrift til 950 DE er det afgørende for Dyrenes Beskyttelse, at der i forbindelse med tilladelsen stilles skærpede krav til dyrevelfærden, som anført i kommissoriet fra Fødevareministeriet og Folketinget.

Ifølge lov om indendørs hold af smågrise, avls- og slagtesvin skal stier til slagtesvin mindst have 1/3 fast eller drænet gulv eller en kombination heraf. Der er imidlertid indført en overgangsperiode for stalde bygget før år 2000, som tillader fuldspaltegulve til slagtesvin indtil år 2015. Så når det diskuteres at afkorte overgangsperioden for svinestalde til slagtesvin, handler det om at udfase fuldspaltegulvene før år 2015.

Det er unaturligt for svin at gå på spalter, og Dyrenes Beskyttelse arbejder generelt for at reducere forekomsten af fuldspaltegulve til landbrugsdyr. Når slagtesvin går på et fuldspaltegulv betyder det bl.a., at det er umuligt at opfylde slagtesvinets behov for rode- og beskæftigelsesmateriale, da materialet stopper spalterne til og stopper gødningsanlægget. Derfor anvendes der typisk en træklods, som rode- og beskæftigelsesmateriale til slagtesvin på fuldspaltegulv, hvilket Dyrenes Beskyttelse ikke anser for et egnet rode- og beskæftigelsesmateriale til svin. Det forringer slagtesvins velfærd, hvis de ikke har et egnet rode- og beskæftigelsesmateriale, som f.eks. halm, og der er stor risiko for udvikling af halebidning.

Det er naturlig adfærd for svin at undersøge og rode med trynen, og derfor er det vigtigt for deres velfærd at have adgang til et egnet rode- og beskæftigelsesmateriale i tilstrækkelige mængder, da det netop giver grisene mulighed for deres naturlige adfærd. Det kan ikke lade sig gøre i en stald

med fuldspaltegulv, og derfor mener Dyrenes Beskyttelse at en hurtigere udfasning af fuldspaltegulvene vil forbedre slagtesvinenes velfærd.

2. Sohold

En afkortning af overgangsbestemmelserne vedrørende soholdet medfører ifølge Landbrugsraadet og Dansk Svineproduktion også ekstra omkostninger til producenter, som ønsker at udvide til mere end 750 DE, jf. under punkt 2.2.5. Men i modsætning til slagtesvinene har en afkortning tillige en dyrevelfærdsmæssig effekt, da substansen i overgangsreglerne har væsentlig større betydning for dyrevelfærden, end reglerne for slagtesvin har. For søerne opnås det bl.a., at antallet af løsgående drægtige søer og gylte øges, og at stalde med boksoptaldning nedlægges tidligere end planlagt.

3. Økonomiske beregninger

Dansk Svineproduktion har foretaget en beregning af de økonomiske konsekvenser ved en fremrykning af tidspunktet for opfyldelse af reglerne i dyrevelfærdslovgivningen med udvidelse af bedrifter med 500 DE op til 950 DE.

Ved beregningen er lagt til grund, at udvidelsen til 950 DE udløser krav om, at bedriftens bestående stalde skal opfylde krav til f.eks løsgående drægtige søer fra 4. drægtigheds uge, eller at fuldspaltegulvsstalder til slagtesvin skal ændres til f.eks drænedede gulve, førend kravet skal være opfyldt i henhold til dyreværnslovgivningen. Dette medfører betydelige meromkostninger for den enkelte svineproducent.

Det vurderes, at ca. 70 pct. af staldene allerede opfylder de lovmæssige krav om løsgående søer samt ca. 40 pct. kravet om drænet gulv/ fast gulv.

Nye stalde, samt stalde der renoveres, indrettes efter de gældende lovkrav. En svineproducent, der etablerer svineproduktion på ejendom nr. to, skal derfor indrette staldene efter gældende lovgivning, såvel dyrevelfærdsmæssigt som miljømæssigt. Der er her tale om besætninger af en størrelse, som kræver VVM godkendelser.

Hvis svineproducenten ønsker at forsætte produktionen på ejendom nr. et, skal vedkommende renovere/ændre staldanlægget inden udgangen af hhv. 2013 for søer og 2014 for eksisterende bygninger for slagtesvin. Disse ændringer vil sandsynligvis kræve en ny miljøgodkendelse. Hvis anlægget har en uheldig placering set ud fra et miljømæssigt synspunkt, er det nok tvivlsomt, om en ændring af staldanlægget vil kunne godkendes. En påtvungen ændring af staldanlæggene vil formentlig medføre, at der skal indhentes nye produktionstilladelser. Såfremt det ikke er muligt på grund af en uheldig placering, vil de økonomiske konsekvenser af en påtvungen ændring blive uoverskuelige.

Hvis producenten af en sobesætning i 2007 skal ændre sit staldsystem, vil vedkommende få et tab (straksafskrivning) på 900.000 kr. faldende fra år 2008 til 2013. Endvidere vil producenten have en fremrykket investering i forbindelse med ændringen af den eksisterende drægtighedsstald på ca. 3,85 mio. kr. En ændring af stalden til løsgående søer kræver en udvidelse af staldens areal på ca. 25 pct. for at have plads til samme antal søer.

Hvis producenten af en slagtesvinebesætning skal foretage ændringer, vil vedkommende få et tab (straksafskrivning) på 530.000 kr. faldende i år 2008 til 2014. Endvidere vil der skulle foretages en fremrykket investering på ca. 1,53 mio. kr. til ændring af stguldene i den eksisterende stald.

Skal ændringerne først ske med virkning fra 2010 og ikke fra 2007, vil straksafskrivningen ved den valgte sobesætning være 450.000 kr., mens producenten af en slagtesvinebesætning vil få en straksafskrivning på 302.000 kr.

Fødevarerøkonomisk Institut har gennemgået Dansk Svineproduktions beregninger med udgangspunkt i de ovennævnte 2 eksempler.

For bedriften, der i dag har 500 DE i sohold svarende til 1270 søer, indebærer det fremrykkede krav ifølge Fødevarerøkonomisk Institut, at 670 drægtighedspladser må ændres og restværdien straksafskrives. Med en restlevetid på maksimalt 3 år pr. 1. januar 2010, er der en restafskrivning i inventardelen på 675 kr. pr. drægtighedsboks. Sobesætningen i eksemplet på 500 DE vil dermed blive påført en straksafskrivning på ca. 450.000 kr. Et beløb, der vil være faldende jo tættere, vi er på udløbet af overgangsordningen. Dette beløb er således lig det, landbruget har regnet sig frem til.

For bedriften, der i dag har 500 DE i slagtesvinehold, indebærer det fremrykkede krav, at 4250 stipladser må ændres og restværdien straksafskrives. Med en restlevetid på ca. 4 år pr. 1. januar 2010, er der en restafskrivning i spaltegulv på ca. 75 kr. pr. stiplads. Den samlede straksafskrivning for slagtesvineproducenten i eksemplet udgør her ifølge instituttet ca. 315.000 kr. Landbruget beregninger viste her en straksafskrivning på 302.000 kr. hvilket vil sige, at der også her i det væsentlige er overensstemmelse mellem tallene.

2.2.6 Arbejdsgruppens indstilling

Landbrugsrådet, Dansk Svineproduktion, Dansk Kvæg, Dyreværnsorganisationernes Samarbejdsudvalg, Justitsministeriet, Fødevarerstyrelsen og Direktoratet for FødevarerErhverv foreslår, at tidspunktet for reglernes opfyldelse fremrykkes for de landmænd med sobesætninger, der ønsker at udvide besætningen til 950 DE, således at kravene skal være opfyldt for hele besætningen senest den 1. januar 2010.

Den Danske Dyr lægeforening finder som udgangspunkt, at der med de allerede eksisterende overgangsordninger er lagt en plan for afviklingen af gamle stalde, og at det derfor må være muligt at udvide til 950 DE på en måde, hvor gamle stalde sammen med nye opfylder kravene. Foreningen kan dog som et kompromis støtte forslaget.

Dyrenes Beskyttelse finder, at den fremrykkede overgangsperiode skal gælde både søer og slagtesvin.

2.3 Forslag om øget tilsyn

Af § 3, stk. 4, i dyreværnsloven, jf. lovbekendtgørelse nr. 1343 af 4. december 2007 følger det, at erhvervsmæssigt hold af dyr skal tilses af en dyrlæge mindst én gang årligt.

En forøgelse af antallet af tilsyn må efter arbejdsgruppens opfattelse forventes at kunne indebære en forbedring af dyrevelfærden, idet muligheden for rettidig indgriben over for eventuelle uforsvarlige dyrevelfærdsmæssige forhold herved forbedres.

Det foreslås derfor, at det gøres til en betingelse for at få tilladelse til at udvide besætningen fra 750 til 950 DE, at besætningen tilses mindst én gang årligt af en kompetent og uvildig person (kontrollanten).

Kontrollanten kan enten være en dyrlæge eller en akkrediteret person. Dyrlægen må ikke være besætningsdyrlægen, ligesom vedkommende heller ikke må være i samme praksis som besætningsdyrlægen. Den akkrediterede person må ikke være rådgiver for den pågældende besætning i forvejen.

Kontrolbesøget skal være uanmeldt, og antallet af besøg skal fastsættes under hensyntagen til de kontrolordninger, bedriften i øvrigt er undergivet f.eks. egenkontrolordningen omkring dyrevelfærd, jf. punkt 2.5.3 eller den nye sundhedsrådgivningsaftale for kvæg, hvor kontrol af dyrevelfærden i løbet af 2008 forventes at blive en del af aftalen.

Husdyrproducenten betaler for de øgede tilsyn.

Ved besøget kontrolleres, om dyrene passes dyreværns-mæssigt forsvarligt. Det kontrolleres endvidere ved gennemsyn af optegnelser, om der har været ført dagligt tilsyn med besætningen, jf. nedenfor under pkt. 2.4. Efter besøget udarbejdes en besøgsrapport. Kopi af besøgsrapporten udleveres til husdyrproducenten.

Er der intet at bemærke, opbevares besøgsrapporten hos kontrollanten i mindst 5 år, og rapporten kan på forlangende kræves forevist jordbrugskommissionen.

Giver tilsynet anledning til bemærkninger, skal dyrlægen eller kontrollanten underrette jordbrugskommissionen herom. Underretningen sker ved fremsendelse af en kopi af besøgsrapporten med angivelse af, hvori manglerne består, herunder om den uforsvarlige behandling er grov, og om forholdet straks rettes. Dyrlægen har tillige pligt til at anmelde forholdet til politiet, jf. § 20, stk. 1, i dyreværnsloven, hvoraf det fremgår, at en dyrlæge, der bliver bekendt med, at et dyr behandles uforsvarligt, skal anmelde forholdet til politiet. Dette gælder dog ikke, hvis forholdet ikke er groft, og i øvrigt straks rettes.

2.3.1 Arbejdsgruppens indstilling

Arbejdsgruppen støtter forslaget.

Det er Fødevarestyrelsens opfattelse, at besætningskontrol med hensyn til overholdelse af dyrevelfærdsbestemmelserne bør udføres af dyrlæger, dels på grundlag af deres uddannelsesmæssige baggrund, og dels for at sikre anmeldelse til politiet i fornødent omfang, når der konstateres overtrædelser, jf. dyrlægers anmeldepligt som fastsat i dyreværnslovens § 20. Justitsministeriet kan tilslutte sig Fødevarestyrelsens opfattelse, hvorefter besætningskontrol med hensyn til overholdelse af dyrevelfærdsbestemmelser bør udføres af dyrlæger.

Det er også Den Danske Dyrlægeforenings opfattelse, at det skal være dyrlæger, som foretager den del af kontrollen, som skal tage udgangspunkt i en faglig vurdering af, om dyrene lider velfærdsmæssig overlast. Det ligger Den Danske Dyrlægeforening meget på sinde, at kontrollen udover den kontrol, som kan foretages af de logistiske og overordnede forhold, også tager udgangspunkt i en konkret vurdering af dyrenes aktuelle status i besætningen i kontroløjeblikket.

2.4 Forslag om krav til de personer, der passer dyrene

Af § 3 i bekendtgørelse nr. 707 af 18. juli 2000 om mindstekrav til beskyttelse af landbrugsdyr, følger det, at dyrene skal passes af et tilstrækkeligt antal personer, der har de relevante faglige færdigheder og kvalifikationer og den relevante faglige viden, således at dyrene kan passes velfærdsmæssigt forsvarligt.

Der er ikke i lovgivningen fastsat specifikke krav til de faglige færdigheder og kvalifikationer.

Af § 3, stk. 3 i dyreværnsloven, jf. lovbekendtgørelse nr. 344 af 13. maj 2005 fremgår det, at enhver, der holder dyr, skal sørge for, at dyret tilses mindst en gang om dagen. Dette gælder dog ikke fritgående dyr på græs eller lignende. Sådanne dyr skal dog tilses jævnlige.

I Det Veterinære Sundhedsråds årsberetning 2003 kapitel 1.2 "Masseproduktion i husdyrbruget fritager ikke for ansvar for det enkelte dyr" anføres det, at

" Det Veterinære Sundhedsråd finder det påtrængende at indskærpe, at dyrene i de store bedrifter skal passes af et tilstrækkeligt antal personer, der har de relevante faglige færdigheder og viden og er således uddannet, at det sikres, at det enkelte dyr passes forsvarligt. Dette indebærer, at der tages hånd om dyr, der bliver syge eller kommer til skade, ved at de omgående får en passende behandling. Denne behandling gives ofte bedst ved, at dyrene tages ud af flokken og isoleres og behandles i skåne- eller sygeafdeling, eller ved at de aflives."

I Fødevarestyrelsens rapport "Kontrol af dyrevelfærd 2005" kapitel 2.2 Konklusion anføres det bl.a. at

" Blandt de indskærpede eller politianmeldte forhold, der springer i øjnene, er antallet af syge og tilskadekomne dyr, der ikke passes forsvarligt eller udsættes for transport. Der er tale om forhold, der kan undgås ved passende tilsyn og rettidig indgriben med passende behandling eller aflivning."

På denne baggrund foreslås det, at det gøres til en betingelse for at få en tilladelse til at udvide besætningen fra 750 DE til 950 DE, at der udpeges en person, der har ansvaret for den daglige pasning, og som fører dagligt tilsyn med besætningen (den besætningsansvarlige). Denne person kan f.eks. være ejeren eller driftslederen.

Den besætningsansvarlige skal have de relevante faglige færdigheder og viden og være således uddannet, at det sikres, at det enkelte dyr passes forsvarligt.

Den besætningsansvarlige skal enten være

- en person med landbrugsuddannelse f.eks. grønt bevis eller lignende eller

- en person, der har mindst 12 måneders erfaring med pasning og tilsyn af en besætning af samme dyreart, som den vedkommende nu får ansvaret og tilsynet med.

Endvidere skal den besætningsansvarlige have gennemgået et kursus af relevans for pasningen af og tilsynet med en kvæg-, svine- eller fjerkræbesætning, jf. nedenfor under punkt 2.4.1.

Når den besætningsansvarlige ikke kan være til stede, skal der være en stedfortræder for den besætningsansvarlige, der vil kunne træde til i forbindelse med f.eks. sygdom eller ferie. Stedfortræderen skal opfylde de samme krav som den besætningsansvarlige.

Besætningen skal være under dagligt tilsyn, jf. § 3, stk. 3, i dyreværnsloven.

Det daglige tilsyn skal udføres af den besætningsansvarlige selv eller af en stedfortræder. Andet personale i kontakt med besætningen skal have mulighed for at tilkalde den besætningsansvarlige eller dennes stedfortræder, hvis der måtte være brug for hjælp.

Der stilles krav om, at den besætningsansvarlige fører optegnelser over det udførte daglige tilsyn. Optegnelserne skal opbevares i mindst 5 år og forevises den under punkt 2.3. nævnte kontrollant ved dennes besøg. Optegnelserne skal endvidere på forlangende forevises jordbrugskommissionen.

2.4.1 Kompetencekrav

Den besætningsansvarlige og dennes stedfortræder skal have gennemgået et kursus af relevans for pasningen af og tilsynet med en kvæg-, svine- eller fjerkræbesætning. Formålet med kurset er at give de pågældende en faglig viden, der vil kunne danne grundlag for bedre dyrevelfærd i bedriften.

Den stedlige jordbrugskommission kan efter ansøgning dispensere fra kursuskravet i tilfælde, hvor den besætningsansvarlige/stedfortræderen kan dokumentere at have erhvervet den fornødne kompetence vedrørende dyrevelfærd på anden måde. Dette kan f.eks. være tilfældet, hvor vedkommende i forbindelse med erhvervelse af en landbrugsuddannelse har modtaget undervisning i dyrevelfærd, eller hvor vedkommende tidligere har gennemgået et lignende kursus i dyrevelfærd.

Dyrevelfærdskurset skal som minimum indeholde følgende emner:

- Adfærdsmåliger
- Vurdering af sundhedstilstanden
- Fodring
- Staldindretning
- Medicinanvendelse
- Pasning af syge dyr
- Aflivning

Kurset skal være dyreartsspecifik, d.v.s. at det skal være dækkende for den dyreart, som den pågældende besætningsansvarlig/stedfortræder skal have ansvaret for og tilsynet med.

Kurset skal være af kortere varighed.

Kursusunderviserne skal være dyrlæger, eller dyrlæger i kombination med andre med særlig indsigt i dyrevelfærd.

Kursusudbydere kan være såvel praktiserende dyrlæger som landbrugsskoler og brancheorganisationer mm. Det bemærkes, at erfaringerne fra det af Fødevarerstyrelsen stillede krav om, at brugere af veterinærmedicin skal have et kursus i håndtering af veterinære lægemidler til produktionsdyr (medicinhåndteringskurset) viser, at kursusudbydere kommer, så snart der er et behov for et kursus.

Kursusudbyder skal mindst 1 måned før kursets afholdelse indsende en ansøgning til direktoratet for FødevarerErhverv med henblik på kursets godkendelse. Ansøgningen skal indeholde oplysninger om indhold og omfang af det påtænkte kursus.

Som dokumentation for gennemført kursus skal kursusudbyderen udfærdige et kursusbevis til kursisten.

Udgifterne til kurserne afholdes af kursusdeltagerne.

2.4.2 Arbejdsgruppens indstilling

Arbejdsgruppen støtter forslaget.

2.5 Kontrol

Fra offentlig side kan der tænkes ført kontrol med ordningens overholdelse på følgende måder:

1. Som en del af 5 % velfærdskontrollen eller
2. som en papirkontrol eller
3. som en del af egenkontrollen omkring dyrevelfærd.

Det foreslås, at der af økonomiske og ressourcemæssige grunde ikke sker implementering af offentlig kontrol, men at der i stedet kontrolleres via det ovennævnte øgede tilsyn, jf. pkt. 2.3 og 2.3.1.

2.5.1. Velfærdskontrollen

I medfør af § 1 i bekendtgørelse nr. 1197 af 19. december 2003 om stikprøvekontrol af velfærd for landbrugsdyr og heste, som ikke holdes med henblik på landbrugsmæssige formål, udfører Fødevarerstyrelsen årligt stikprøvekontrol (den såkaldte "velfærdkontrol") i mindst 5 % af alle bedrifter med mindst 10 landbrugsdyr (kvæg, svin, får, geder, pelsdyr, æglæggende høner, slagtekyllinger, ænder, kalkuner og gæs) og heste.

Stikprøvekontrollen omfatter de fysiske forhold i besætningen f.eks. areal, belægningsgrad, adgang til vand, fodring, ventilation og lys samt en række forhold angående den daglige driftsledelse (management) eksempelvis strøelse, aflivningsmetode, sygdomsforhold og helhedsvurdering af dyrenes tilstand.

Kontrollen foretages uanmeldt. Efter 2 forgæves besøg kan der dog varsles kontrolbesøg med højst 48 timers frist.

Kontrollen skal i videst muligt omfang integreres med anden eksisterende kontrol f.eks. medicin-kontrollen.

Velfærdskontrollen på bedrifterne er i Fødevarestyrelsen hovedsageligt finansieret over finansloven. 5 % kontrollen af slagtekyllinger er dog brugerfinansieret.

Udvælgelse af bedrifter til kontrol sker dels ved tilfældig udpegning i det Centrale HusdyrbrugsRegister (CHR-registeret), dels ved udpegning på grund af relevante risikoparametre f.eks. besætningsstørrelse eller produktionsform. Bedrifter med tilladelse til hold af mere end 750 DE kunne tillige være en risikoparameter.

Når Fødevarestyrelsen har udpeget bedrifterne til velfærdskontrollen, sender styrelsen en liste over bedrifterne til Direktoratet for FødevareErhverv, der gennemgår listen med henblik på at kontrollere, om listen indeholder navne på nogle af de landmænd, der har fået en tilladelse til at udvide besætningen fra 750 til 950 DE.

Er dette tilfældet, anmoder Direktoratet for FødevareErhverv Fødevarestyrelsen om, at kontrollen i de pågældende bedrifter udvides til tillige at omfatte de stillede krav efter en checkliste udarbejdet af Direktoratet for FødevareErhverv.

Efter kontrolbesøget underretter den fødevareregion, der har foretaget besøget, den stedlige jordbrugskommission om resultatet af kontrollen. Konstateres overtrædelse af de stillede krav, følger jordbrugskommissionen op på sagen.

2.5.2. Papirkontrollen

Den under punkt 2.1. nævnte tilladelse gøres endvidere betinget af, at husdyrproducenten hvert år inden den 31. december til jordbrugskommissionen fremsender en erklæring, hvori vedkommende attesterer, at de stillede krav fortsat er opfyldt. Erklæringen skal endvidere attesteres af kontrollanten, der skriver under på, at der har været aflagt det krævede antal øgede tilsyn i indeværende år, og at besøgene ikke har givet anledning til bemærkninger.

Jordbrugskommissionen følger op på sagen, hvis erklæringen ikke er modtaget den 31. december, eller hvis den er behæftet med fejl eller mangler.

Forslaget kan evt. kombineres med forslaget vedrørende velfærdskontrollen.

2.5.3. Egenkontrollen omkring dyrevelfærd

Fødevarestyrelsen arbejder bl.a. sammen med landbruget om at indføre et krav om egenkontrol med dyrevelfærd i bedrifter.

Egenkontrollen på dyrevelfærdsområdet i bedrifter indebærer, at den enkelte besætningsejer indfører procedurer i den daglige pasning af dyrene, som sikrer, at reglerne på dyrevelfærdsområdet overholdes, og at der i relevant omfang foretages registreringer, som dokumenterer, at egenkontrollen udføres og virker efter hensigten.

I Fødevarestyrelsens forslag om egenkontrol indgår, at besætningens egenkontrolprogram skal overvåges af en dyrlæge. Såfremt ikke-acceptable forhold konstateres, skal dyrlægen rådgive og assistere besætningsejeren i at udarbejde foranstaltninger og handlingsplaner, der fremadrettet forebygger ikke-acceptable forhold og mangelfuld efterlevelse af egenkontrolprogrammet. I visse situationer skal dyrlægen endvidere orientere myndighederne om forholdene.

Det indgår endvidere i forslaget, at der skal gennemføres offentlig kontrol af egenkontrollen i bedrifterne med en struktur og et omfang, som generelt virker forebyggende.

Det er målsætningen, at egenkontrollen kan påbegyndes i løbet af 2008, og at der i første omgang gennemføres egenkontrol i bedrifter med kvæg og svin.

Det undersøges, om de krav, der stilles i forbindelse med meddelelse af den ovennævnte tilladelse til at udvide besætningen, vil kunne indgå som en del af egenkontrollen.

Da der ikke endnu er fastlagt en dato for egenkontrollens iværksættelse, kunne forslaget om velfærdskontrollen og papirkontrollen (evt. de 2 forslag kombineret) sættes i kraft først for eventuelt senere at blive afløst af forslaget vedrørende egenkontrol omkring dyrevelfærd.

2.5.4 Arbejdsgruppens indstilling

Arbejdsgruppen er enig om, at det ikke er tilstrækkeligt med 5 % velfærdskontrollen.

Der er endvidere enighed om, at øget offentlig kontrol af økonomiske og ressourcemæssige grunde vil være vanskelig at implementere i den nuværende situation, og at det øgede tilsyn, jf. ovenfor under punkt 2.3 vil være at foretrække, da det vil omfatte alle bedrifter i kategorien fra 750 til 950 DE.

3. Samlet konklusion

Arbejdsgruppen er enig om, at der skal stilles krav til de personer, der passer dyrene, bl.a. i form af udpegning af en besætningsansvarlig, der opfylder krav om uddannelse eller tidligere erfaring med pasning af en besætning af samme dyreart, som vedkommende får ansvaret for og tilsynet med.

Arbejdsgruppen er endvidere enig om, at der skal stilles krav om øgede tilsyn i form af mindst et årligt tilsyn på de bedrifter, der får tilladelse til at udvide til fra 750 til 950 DE. Antallet af kontrolbesøg skal fastsættes under hensyntagen til de kontrolordninger, bedriften i øvrigt er undergivet. Tilsynet skal udføres af en kompetent og uvildig person, der enten kan være dyrlæge eller en akkrediteret person.

Fødevarestyrelsen, Justitsministeriet og Den Danske Dyrelægeforening finder, at besætningskontrol med overholdelse af dyrevelfærdsbestemmelserne kun skal udføres af dyrlæger.

Endelig er der enighed om, at øget offentlig kontrol af økonomiske og ressourcemæssige grunde vil være vanskelig at implementere i den nuværende situation, og at det øgede tilsyn som nævnt ovenfor vil være at foretrække, da det vil omfatte alle bedrifter i kategorien fra 750 til 950 DE.

Landbrugsraadet, Dansk Svineproduktion, Dansk Kvæg, Dyreværnsorganisationernes Samarbejdsudvalg, Den Danske Dyrlægeforening, Justitsministeriet, Fødevarestyrelsen og Direktoratet for Fødevarerhverv finder, at tidspunktet for opfyldelse af overgangsbestemmelserne i dyrevelfærdslovgivningen skal fremrykkes for de landmænd med sobesætninger, der ønsker at udvide besætningen til 950 DE, således at kravene skal være opfyldt for hele besætningen senest den 1. januar 2010.

Dyrenes Beskyttelse finder derimod, at den fremrykkede overgangsperiode skal gælde både søer og slagtesvin.